

การวิจัยทางการศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์

Educational research to create innovations that affect emotional intelligence

พระครูปลัด ประสิทธิ์ สระทอง* พระครูสิริธรรมนิเทศ, ผศ.ดร.**, พระมหาสุขพล ปุณณสุโข***,
นางพาฝัน ธนากรเมธา****, นายสัมฤทธิ์ ศุภมัง*****

Prasit Srathong* Phrakhru Sirithamnitet, Asst. Prof. Dr.**, Phra Maha Sukphon
Punnasukho***, Mrs. Phafan Thanakurametha****, Mr. Sumrit Supamung*****

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ,
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย*

Bachelor of Education Program in Teaching English, Mahamakut Buddhist University.

บทคัดย่อ

องค์ความรู้ถูกค้นพบและสั่งสมตกทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งก่อให้เกิดศาสตร์สาขาวิชาการต่าง ๆ มากมาย เป็นกระบวนการหาความรู้ที่ได้รับการยอมรับและน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในปัจจุบันคือกระบวนการวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้ความจริง ดังนี้ (1) วิธีแบบโบราณ (Older Methods) ประกอบด้วย 1.1 การสอบถามผู้รู้หรือผู้มีอำนาจ (Authority) 1.2 ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) 1.3 ประสบการณ์ส่วนตัว (Personal Experience) และ 1.4 การลองผิดลองถูก (Trial and Error) (2) วิธีการอนุมาน (Deductive Method) โดย อริสโตเติล (Aristotle) 2.1 การอนุมานเฉพาะกลุ่ม (Categorical Deduction) 2.2 การอนุมานตามสมมติฐาน (Hypothetical Education) 2.3 การอนุมานที่มีทางเลือกให้ (Alternative Deduction) และ 2.4 การอนุมานที่ต่างออกไป (Disjunctive Deduction) 3. วิธีการอุปมาน (Inductive Method) โดยฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) 4. วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) และ 5. วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Method) เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาที่เรียกว่า “นวัตกรรม” คือการนำสิ่งใหม่เข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมวิธีการที่ทำอยู่เดิมโดยผ่านการทดลองเพื่อให้ได้มีผลดียิ่งขึ้น (Adopt/Adapt/Create) ถือเป็นผลผลิต หรือทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างสรรค์ขึ้นมา โดยมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเบื้องหลังในการพัฒนาอีกทีหนึ่ง อันจะนำไปสู่ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นความฉลาดในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ดี เก่ง และ มีสุข

คำสำคัญ : การวิจัยทางการศึกษา, นวัตกรรม, ความฉลาดทางอารมณ์

Abstract

Knowledge is discovered and accumulated from one generation to the next, giving rise to many different academic disciplines. is the research process to seek knowledge of

the truth as follows: (1) Older methods, consist of 1.1 Authority 1.2 Expert 1.3 Personal Experience and 1.4 Trial and Error (2) Deductive Method, consist of 2.1 Categorical Deduction 2.2 Hypothetical Education 2.3 Alternative Deduction and 2.4 Disjunctive Deduction (3) Inductive Method (4) Scientific Method and (5) Research Method to create something new called “innovation” is to bring something new to change in addition to the existing method through experimentation. In order to, have a better effect (Adopt/Adapt/Create) is a product. Or intellectual property created with the use of technology as a background in the development of another which will lead to emotional intelligence which is the intelligence to live with others creatively and happily, consisting of 3 aspects: good, smart, and happy.

Keywords: Educational research, Innovations, Emotional intelligence

บทนำ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสามารถมีชีวิตสืบต่อกันมาอย่างยาวนานได้ เพราะมนุษย์มีการเรียนรู้และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อการดำรงชีวิตให้ดำรงอยู่ได้อย่างผาสุก โดยมนุษย์มีวิวัฒนาการการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องเรื่อยมากระทั่งในปัจจุบัน การเรียนรู้ได้ใช้วิธีการแสวงหาความรู้ขั้นสูง อาศัยผลและหลักวิชาในแต่ละศาสตร์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ซึ่งวิธีการนั้นก็คือการวิจัย เพื่อพัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา ก่อให้เกิดความฉลาดทางอารมณ์ สร้างองค์ความรู้หรือการค้นพบความจริงที่เป็นแก่นสารต่อไป

วิธีการแสวงหาความรู้ (Methods of Acquiring Knowledge)

กระบวนการหาความรู้ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดในปัจจุบันว่าความรู้ที่ได้รับนั้น เป็นความรู้ที่น่าเชื่อถือได้ คือกระบวนการวิจัย สามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม มนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผลและมีความอยากรู้ อยากเห็นตามธรรมชาติ จึงสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อความอยู่รอดและแสวงหาความรู้ความจริงอยู่เสมอ องค์ความรู้ที่ได้ค้นพบได้ถูกส่งสมตกลูกทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งก่อให้เกิดศาสตร์หรือสาขาวิชาการต่าง ๆ ขึ้นมากมาย ในขณะเดียวกันวิธีการที่ใช้แสวงหาความรู้ความจริงก็มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งได้มี กระบวนการหาความรู้มาเป็นเวลานานและวิธีที่ได้หลายอย่างก็ยังคงสามารถใช้ได้ในวิธีการหา ความรู้สามารถแบ่งเป็นหลายวิธีตามยุคสมัยซึ่งก็จะมีวิธีแตกต่างกันไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2563, สุรวาท ทองบุ, 2560, สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2561)

1. วิธีแบบโบราณ (Older Methods) มนุษย์มีการแสวงหาความรู้ในสมัยโบราณ ดังนี้

1.1 การสอบถามผู้รู้หรือผู้มีอำนาจ (Authority) เป็นการได้รับความรู้จากการสอบถามผู้รู้หรือผู้มีอำนาจ ซึ่งในสมัยโบราณมนุษย์ได้อยู่อาศัยรวมกันเป็นหมู่เป็นเหล่า โดยมีการแสวงหา แนวทางใน

การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และความรู้ความจริงบางอย่างถูกกำหนดโดยผู้รู้หรือผู้มีอำนาจ เช่น ผู้นำชนเผ่า หรือผู้รู้ที่คนในหมู่เหล่าให้ความเคารพเชื่อถือได้กำหนดวิธีการปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้ และเมื่อทุกคนได้ปฏิบัติตามความรู้ความจริงนั้นแล้วจะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ทุกคน จึงยึดถือเป็นความรู้ความจริงเรื่อยมา เช่น หากมีการเกิดโรคระบาดผู้คนในสมัยโบราณก็จะถามจาก ผู้รู้หรือผู้มีอำนาจว่าควรทำอย่างไรซึ่งในสมัยนั้นผู้รู้หรือผู้มีอำนาจก็จะแนะนำให้ทำพิธีสวดมนต์อ่อน วอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ให้ช่วยคลี่คลายเหตุการณ์ต่าง ๆ คนเหล่านั้นจึงเชื่อถือโดยไม่มีการพิสูจน์

1.2 ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาเป็นเวลานาน จะได้รับการส่งสมองค์ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ให้เป็นผู้ที่มีภูมิความรู้ความสามารถหรือที่เรียกว่า ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ องค์ความรู้เหล่านี้ก็จะถูกถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานและผู้สนใจเป็นมรดกตกทอดกันไป เช่น หมอลำ หมอแคน หมอยา ครูเพลง ครูช่าง เป็นต้น

1.3 ประสบการณ์ส่วนตัว (Personal Experience) เป็นการได้ความรู้จากประสบการณ์ที่ตนเคยผ่านมา ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลช่วยเพิ่มความรู้ให้บุคคลนั้น เมื่อประสบปัญหาที่พยายามระลึกถึงเหตุการณ์ หรือวิธีการแก้ปัญหาในอดีตเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่ประสบอยู่

1.4 การลองผิดลองถูก (Trial and Error) เป็นการได้รู้มาโดยการลองแก้ปัญหา เฉพาะหน้า หรือปัญหาที่ไม่เคยทราบมาก่อนเมื่อแก้ปัญหานั้นได้ถูกต้องเป็นที่พึงพอใจก็จะกลายเป็น ความรู้ใหม่ที่จดจำไว้ใช้ต่อไป ถ้าแก้ปัญหามิได้ก็จะไม่ใช้วิธีการนี้อีก

อย่างไรก็ตาม วิธีแบบโบราณดังกล่าวข้างต้นก็ยังนำมาใช้จนถึงในปัจจุบัน โดยยังปรากฏร่องรอยและวิธีการที่คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตาม ซึ่งในบางวิธีผู้เขียนเคยเห็น และได้เคยปฏิบัติตามในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่ยังเด็กและปัจจุบันนี้ก็ยังคงปฏิบัติอยู่เช่นนั้น เช่น ความเชื่อของชาวอีสานในเรื่องของการสู้ขวัญ เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือกันมาของชาวอีสานที่เรียกว่า ฮิตสิบสอง ครองสิบสี่ ยังคงสืบทอดประเพณีกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งก็เป็นความเชื่อที่ทำแล้วทำให้ทุกคนในหมู่เหล่านั้นสบายใจ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. วิธีการอนุมาน (Deductive Method) โดย อริสโตเติล (Aristotle) เป็นวิธีการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งเป็นกระบวนการคิดค้นจากเรื่องทั่ว ๆ ประกอบด้วย

ข้อเท็จจริงใหญ่ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เป็นจริงอยู่ในตัวมันเองหรือเป็นข้อตกลงที่กำหนดขึ้นเป็นกฎเกณฑ์

ข้อเท็จจริงย่อย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงใหญ่หรือเป็นเหตุผลเฉพาะกรณีที่ต้องการทราบความจริง

ผลสรุป เป็นข้อสรุปที่ได้จากการพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงใหญ่และข้อเท็จจริงย่อย

ตัวอย่างการหาความจริงแบบอนุมานของอริสโตเติล เช่น

2.1 การอนุมานเฉพาะกลุ่ม (Categorical Deduction) เป็นวิธีการหาเหตุผลที่สามารถสรุปในตัวเองได้

ตัวอย่างที่ 1

ข้อเท็จจริงใหญ่: สัตว์ทุกชนิดต้องตาย
 ข้อเท็จจริงย่อย: ช้างเป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง
 ผลสรุป: ช้างต้องตาย

2.2 การอนุมานตามสมมติฐาน (Hypothetical Education) เป็นวิธีการหาเหตุผลที่กำหนดสถานการณ์ขึ้นมักจะมีคำว่า “ถ้า.....แล้ว.....” (If...then....) การหาเหตุผลชนิดนี้ผลสรุป จะเป็นจริงหรือไม่ แล้วแต่สภาพการณ์ เพียงแต่เป็นเหตุผลที่ถูกต้องตามหลักตรรกศาสตร์เท่านั้น

ตัวอย่างที่ 2

ข้อเท็จจริงใหญ่: ถ้าอาคารเรียนถูกไฟไหม้ นักเรียนเป็นอันตราย
 ข้อเท็จจริงย่อย: อาคารเรียนถูกไฟไหม้
 ผลสรุป: นักเรียนเป็นอันตราย

2.3 การอนุมานที่มีทางเลือกให้ (Alternative Deduction) เป็นวิธีการหาเหตุผลที่กำหนดสถานการณ์ที่เป็นทางเลือกไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง (Either....or) หรืออยู่ในรูปที่เป็นอาจจะอย่างไร อย่างหนึ่งก็ได้

ตัวอย่างที่ 3

ข้อเท็จจริงใหญ่: แดงอาจจะได้หนังสือหรือโทรศัพท์มือถือเป็นรางวัล
 ข้อเท็จจริงย่อย: แดงไม่ได้โทรศัพท์มือถือเป็นรางวัล
 ผลสรุป: แดงได้หนังสือเป็นรางวัล

2.4 การอนุมานที่ต่างออกไป (Disjunctive Deduction) เป็นวิธีการหาเหตุผลที่อาศัยการเชื่อมโยงกันโดยที่เหตุย่อยเป็นตัวบอกรณียบางส่วนในเหตุใหญ่

ตัวอย่างที่ 4

ข้อเท็จจริงใหญ่: การที่ฝนตกและไม่ตก ไม่เป็นเหตุที่จะไปเที่ยว
 ข้อเท็จจริงย่อย: วันนี้ฝนตก
 ผลสรุป: วันนี้ไม่เหมาะที่จะไปเที่ยว

การแสวงหาความรู้โดยวิธีการอนุมานเป็นวิธีการที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ก็มีข้อจำกัด ดังนี้

1. ผลสรุปจะถูกต้องหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงใหญ่กับข้อเท็จจริงย่อย หรือทั้งคู่ไม่ถูกต้องก็จะทำให้ผลสรุปผิดพลาดไปด้วย ดังเช่น ตัวอย่างที่ 2 นั้นการที่อาคารเรียนถูกไฟไหม้ นักเรียนอาจจะไม่เป็นอันตรายเลยก็ได้ เนื่องจากอาจไม่มีนักเรียนอยู่ในอาคารก็ได้

2. ผลสรุปที่ได้เป็นวิธีการสรุปจากสิ่งที่รู้ไปสู่สิ่งที่ไม่รู้ แต่วิธีการนี้ไม่ได้เป็นการยืนยันเสมอไปว่า ผลสรุปที่ได้จะเชื่อถือได้เสมอไป เนื่องจากถ้าสิ่งที่รู้แต่แรกเป็นข้อมูลที่คลาดเคลื่อนก็จะส่งผลให้ข้อสรุปนั้นคลาดเคลื่อนไปด้วย

3. วิธีการอุปมาน (Inductive Method) โดยฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) เนื่องจากข้อจำกัดของวิธีการอุปมานในแง่ที่ว่าข้อสรุปนั้นจะเป็นจริงได้ต่อเมื่อข้อเท็จจริงจะต้องถูกเสียก่อนจึงได้

เสนอแนะวิธีการแสวงหาความรู้ โดยรวบรวมข้อเท็จจริงย่อย ๆ เสียก่อนแล้วจึงสรุปไปหาส่วนใหญ่โดยกระบวนการ 3 ขั้นตอนและสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

- 3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เป็นรายละเอียดย่อย ๆ ก่อน
- 3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงย่อยเหล่านั้น
- 3.3 สรุปผล

4. วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เป็นการแสวงหาความรู้โดยใช้หลักการของวิธีการอนุมานและวิธีการอุปมานมาผสมผสานกัน Charles Darwin ผู้ริเริ่มนำวิธีการนี้มาใช้ซึ่งเมื่อต้องการค้นคว้าหาความรู้หรือแก้ปัญหาในเรื่องใดก็ต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นก่อน แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการสร้างสมมติฐาน ซึ่งเป็นการคาดคะเนคำตอบล่วงหน้า ต่อจากนั้นเป็นการตรวจสอบปรับปรุงสมมติฐานการเก็บรวบรวมข้อมูล และการทดสอบสมมติฐาน และ John Dewey ปรับปรุงให้ดีขึ้นแล้วให้ชื่อวิธีนี้ว่าการคิดแบบใคร่ครวญรอบคอบ (Reflective Thinking) ซึ่งต่อมา เป็นที่รู้จักกันในชื่อของวิธีการทางวิทยาศาสตร์

วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ที่ดีในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาทางการศึกษาด้วย ผู้ที่คิดวิธีการนี้คือจอห์น ดีวอี้ (John Dewey) ได้เขียนไว้ในหนังสือ “How We Think” เมื่อปี ค.ศ.1910 แบ่งขั้นตอนการคิดไว้ 5 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นปรากฏความยุ่งยากเป็นปัญหาขึ้น (A felt Difficulty) หรือขั้นปัญหา
2. ขั้นจำกัดขอบเขตและนิยามความยุ่งยาก (Location and Definition of the Difficulty) เป็นขั้นที่พยายามทำให้ปัญหากระจ่างขึ้น ซึ่งอาจได้จากการสังเกตการเก็บรวบรวมข้อเท็จจริง
3. ขั้นเสนอแนะการแก้ปัญหาหรือสมมติฐาน (Suggested Solutions of the Problem Hypotheses) ขั้นนี้ได้จากการค้นคว้าข้อเท็จจริง แล้วใช้ปัญญาของตนคาดคะเนคำตอบของปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเรียกขั้นนี้ว่า “ขั้นตั้งสมมติฐาน”
4. ขั้นอนุมานเหตุผลของสมมติฐานที่ตั้งขึ้น (Deductively Reasoning out the Consequences of the Suggested Solution) ขั้นนี้เป็นขั้นรวบรวมข้อมูล
5. ขั้นทดสอบสมมติฐาน (Testing the Hypotheses by Action) ขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจะทดสอบดูว่า สมมติฐานที่ตั้งขึ้นมานั้นเชื่อถือได้หรือไม่

วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เริ่มต้นด้วยปัญหา ก่อนแล้วจึงใช้การอนุมานเพื่อจะเดาคำตอบของปัญหาหรือเป็นการตั้งสมมติฐานขึ้น ต่อมาก็มมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานและใช้หลักการอุปมานสรุปผลออกมา วิธีการทางวิทยาศาสตร์มีวิธีการ 5 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นปัญหา (Problem) เป็นขั้นตอนที่จะสังเกตพบปัญหาในความต้องการความรู้ความจริงหนึ่งว่า มีเหตุการณ์หรือสภาพการณ์เป็นอย่างไร มีเหตุหรือปัจจัยอะไรที่ทำให้เกิดเหตุการณ์หรือสภาพการณ์นั้น

2. ขั้นตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ในขั้นตอนนี้จะต้องศึกษาและทบทวนความรู้ที่มีอยู่เดิมมาประกอบการพิจารณาว่า คำตอบของปัญหาในขั้นที่ 1 นั้นจะเป็นอย่างไรซึ่งเรียกว่า การตั้งสมมติฐาน ซึ่งจะเป็นแนวในการตรวจสอบว่า สมมติฐานที่ตั้งขึ้นนี้จะจริงหรือไม่

3. ขั้นรวบรวมข้อมูล (Gathering Data) ในขั้นนี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ เกี่ยวข้องมาอย่างเพียงพอและตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษา

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) ในขั้นนี้จะเป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมมาทำการวิเคราะห์เพื่อมาหาลักษณะรวมหรือสอดคล้องกันของข้อมูลเหล่านั้น และพิจารณาว่าข้อมูลเหล่านี้มีลักษณะและแตกต่างกันอย่างไร เป็นต้น

5. ขั้นสรุป (Conclusion) ในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการวิเคราะห์มาแปลผลและตีความผลการวิจัยที่พบอันเป็นการสรุปผล

ขั้นตอนของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้แก้ปัญหาทางการศึกษา

1. การตระหนักถึงปัญหา ขั้นนี้ผู้แสวงหาความรู้มีความรู้สึกหรือตระหนักว่า ปัญหาคืออะไรหรือมีความสงสัย ใครรู้คำตอบของปัญหานั้นคืออะไร

2. กำหนดขอบเขตของปัญหาอย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจง ขั้นนี้จะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหาที่ตนจะศึกษาคำตอบนั้น มีขอบเขตกว้างขวางแค่ไหน

3. กำหนดสมมติฐาน ผู้แสวงหาความรู้คาดคะเนคำตอบของปัญหาโดยการสังเกต จากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่

4. กำหนดเทคนิคการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือที่มีคุณภาพไว้ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่จะตอบปัญหาที่ต้องการ

5. รวบรวมข้อมูล ผู้แสวงหาความรู้นำเครื่องมือที่พัฒนาไว้ในขั้นที่ 4 มารวบรวมข้อมูลที่จะตอบปัญหาที่ต้องการทราบ

6. วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นที่ 5 มาจัดกระทำเพื่อหาคำตอบ

7. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้แสวงหาความรู้ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐานที่คาดคะเนไว้บนพื้นฐานของผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

5. วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Method) วิธีการวิจัยถือว่า เป็นวิธีการทั่วไปในการแสวงหาความรู้ความจริงของศาสตร์ทุกสาขา ถึงแม้ว่าการวิจัยในศาสตร์บางสาขาจะมีเทคนิควิธีที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่โดยทั่วไปแล้ว วิธีการวิจัยจะมีขั้นตอนที่คล้ายกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ดังนี้

1. ขั้นกำหนดประเด็นปัญหา

2. ขั้นศึกษาเอกสารและข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

3. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

5. ขั้นลงข้อสรุป

เมื่อได้วิจัยทางการศึกษาอย่างดีแล้ว จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อการศึกษาต่อไปดังนี้

ความหมายของนวัตกรรม

คำว่า “นวัตกรรม” มาจากภาษาอังกฤษว่า Innovation คำกริยาว่า innovate แปลว่า ทำใหม่ เปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ หมายถึงการนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากวิธีการที่ทำอยู่เดิม เพื่อให้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

คำว่า “นวัตกรรม” มาจากคำว่า “นว” แปลว่า ใหม่ “กรรม” แปลว่า “การกระทำ” จึงรวมได้ว่า “การกระทำใหม่” เป็นการนำสิ่งใหม่เข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมวิธีการที่ทำอยู่เดิมโดยผ่านการทดลอง เพื่อให้ได้มีผลดียิ่งขึ้น (Adopt/Adapt/Create) ถือเป็นผลผลิต หรือทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างสรรค์ขึ้นมา โดยมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเบื้องหลังในการพัฒนาอีกทีหนึ่ง (กิตติยา วงษ์จันทร์, 2561; มาเรียม นิลพันธ์, 2561; รัตนะ บัวสนธ์, 2562)

Nicholls and George. (1983) กล่าวว่า “นวัตกรรม” เป็นความคิดใหม่มีเป้าหมายแน่นอนเพื่อนำมาปรับเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องมากกว่าจะเปลี่ยนแปลงสั้น ๆ เฉพาะจุดและต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เมื่อมีการนำเอาความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม ก็เรียกได้ว่า เป็นนวัตกรรมของวงการนั้น ๆ เช่น ในวงการศึกษา นำเอามาใช้ก็เรียกว่า “นวัตกรรมการศึกษา” (Educational Innovation) โดยวงการศึกษา มีคำเกี่ยวกับนวัตกรรมอยู่ 3 คำ ได้แก่

1. นวัตกรรมการศึกษา (Educational innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา
2. นวัตกรรมการเรียนการสอน (Instructional innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. นวัตกรรมการเรียนรู้ (Learning innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ที่นำมาใช้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ประกอบด้วย
  - 3.1 นวัตกรรมด้านหลักสูตร
  - 3.2 นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน
  - 3.3 นวัตกรรมด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา
  - 3.4 นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล
  - 3.5 นวัตกรรมด้านการบริหารและบริการ

เปรี๊ยะ กุมุท (2563) กล่าวว่า ลักษณะของนวัตกรรมทางการศึกษาประกอบด้วย 5 ลักษณะ ดังนี้

1. ความคิดหรือการกระทำใหม่นั้น อาจจะไม่เก่ามาจากที่อื่น แต่ในสภาพการณ์ปัจจุบันในบางแห่งอาจจะเหมาะสมที่จะนำมาใช้ เช่น การสอนเป็นทีม การเรียนจากเครื่องช่วยสอน เป็นต้น

- 1.1 ความคิดหรือการกระทำใหม่นั้น ทั้งที่ครั้งหนึ่งเคยนำมาใช้แล้ว แต่บังเอิญไม่เกิดผล เพราะสิ่งแวดล้อมไม่อำนวย แต่เมื่อถึงเวลาหนึ่ง มีความพร้อมในการใช้ความคิดนั้น ก็นำแนวความคิดนั้นมาใช้ กลายเป็นนวัตกรรมขึ้น เช่น ระบบการสื่อสารมวลชนที่นำมาใช้เกี่ยวกับการสอนทางวิทยุ และโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เป็นต้น

1.2 ความคิดหรือการกระทำใหม่ เพราะมีสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาพร้อม ๆ กับความคิดที่อยากจะทำสิ่งใหม่ ๆ พอดี และช่วยแก้ไขปัญหาทางการศึกษาได้ เป็นความหมายที่แท้จริงของนวัตกรรมการศึกษา

1.3 ความคิดหรือการกระทำใหม่นั้น ครั้งหนึ่งเคยถูกผู้บริหารคัดค้านไม่ให้กระทำ และในปัจจุบันได้รับการสนับสนุนให้กระทำ ก็จัดว่าเป็นนวัตกรรมการศึกษา

1.4 ความคิดหรือการกระทำใหม่นั้น มีการดำเนินการใหม่จริง ๆ ยังไม่มีผู้ใดจัดทำมาก่อน และหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา คือ

1. จะต้องเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด หรือ บางส่วน
2. มีการนำวิธีการจัดระบบ (System Approach) มาใช้พิจารณาองค์ประกอบทั้งส่วนข้อมูลที่น่าสนใจ และผลลัพธ์ของข้อมูล
3. มีการพิสูจน์ด้วยการวิจัย หรืออยู่ในระหว่างการวิจัยว่าจะช่วยให้ดำเนินงานบางอย่างให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จะเห็นได้ว่า นวัตกรรม (Innovations) คือ การทำให้ปรากฏเป็นรูปธรรมด้วยการประสมประสาน (Merge) และ/หรือการสังเคราะห์รวบรวมความรู้เดิมให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์กระบวนการ หรือบริการใหม่ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ นวัตกรรมจึงแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ แบบที่เป็นสิ่งเดิมอย่างค่อยเป็นค่อยไป (Incremental) กับแบบที่เปลี่ยนอย่างสิ้นเชิง (Radical) (Kunanya Benjawan, 2018, อ้างถึงใน Richard L., 2009)

ดังนั้น นวัตกรรม คือ การทำสิ่งใหม่ ๆ ที่สามารถออกแบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเปลี่ยนแปลงจากวิธีการเดิมโดยผ่านการทดลองการนำวิธีการจัดระบบ (System Approach) การใช้เทคโนโลยีการทำให้ปรากฏเป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยแบ่งนวัตกรรมออกเป็น 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 เป็นสิ่งเดิมอย่างค่อยเป็นค่อยไป (Incremental)

แบบที่ 2 เปลี่ยนไปเพื่อปรับปรุง (Adapt) และ

แบบที่ 3 เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง (Radical) ซึ่งนวัตกรรมทางการศึกษาสามารถออกแบบสร้างสรรค์ได้จากนวัตกรรม

ความฉลาดทางอารมณ์

คำว่า “ความฉลาดทางอารมณ์” ตามความเห็นของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ว่า เป็นความฉลาดในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข ซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ด้านด้วยกัน คือ ดี เก่ง และ มีสุข โดยได้อธิบายแนวคิดด้านดี เก่ง และสุขไว้ดังนี้

“ดี” หมายถึง ความฉลาดในทางควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดจากความเข้าใจ ตระหนักรู้ สำนึกในคุณธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

“เก่ง” หมายถึง ความฉลาดในการรู้จักตนเอง คิดริเริ่มสร้างสรรค์มีแรงจูงใจในตนเอง มุ่งมั่นทำให้สำเร็จ ตัดสินใจแก้ไขปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้ตนเป็นที่ยอมรับและได้รับการเคารพยกย่องจากสังคม และ ผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง และ

“มีสุข” หมายถึง ความพึงพอใจทางความรู้สึกนึกคิด สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เชื่อมมั่นและเห็นคุณค่าตนเอง มองโลกในแง่ดี มีความสงบสุขทางใจ

ในคำอธิบายของความฉลาดทางอารมณ์นั้น ยังมีคำว่า “Emotional Quotient หรือ เซาว์อารมณ์” (Emotional Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อการสร้างแรงจูงใจในตนเองบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ ได้ (Goleman, 1998) ในหลายปีที่ผ่านมา E.Q. ได้เปลี่ยนแปลงความเชื่อต่อสูตรแห่งความสำเร็จในเรื่องของการเก่งคน เก่งคิด และเก่งดำเนินชีวิต (Cooper, and Sawaf, 1997) คนที่คิดแก้ปัญหาเฉพาะทางได้ดี หรือ มี I.Q. (Intelligent Quotient) สูง หรือความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญาสูง อาจจะไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจหรืองานทางด้านบริหาร ตัวอย่างเช่น วิลเลียม ชอกลีย์ (William Shockley) นักฟิสิกส์รางวัลโนเบลประจำปี พ.ศ. 2499 ของประเทศสหรัฐอเมริกา จากการประดิษฐ์ทรานซิสเตอร์ซึ่งเป็นชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์สำคัญได้เป็นคนแรกของโลก ชอกลีย์ ได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิวัติโลกอิเล็กทรอนิกส์ และได้ชื่อว่าเป็น “บิดาแห่งทรานซิสเตอร์” แต่เมื่อเขามาเปิดโรงงานผลิต ทรานซิสเตอร์ ณ ซิลิคอน แวลลีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ไม่เป็นที่ยอมรับในเชิงการบริหารและการมีวิสัยทัศน์ทางด้านธุรกิจจากผู้ร่วมงาน นอกจากนี้ E.Q. ยังมีบทบาทสำคัญในการใช้ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัวและสังคม เรื่องที่น่าสนใจ คือ E.Q. สามารถเพิ่มพูนได้ การเสริมสร้าง E.Q. ด้วยวิธีการฝึกใช้ E.Q. แต่หากมองเข้าไปถึงการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษของไทยเราได้ฝากเป็นคติเตือนใจไว้ในเป็นสุภาษิต เช่น “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” อันเป็นข้อคิดที่ให้คนรู้จักควบคุมอารมณ์ ตลอดจนการเลือกตัดสินใจกระทำในสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยกาย เป็นต้น

ความสำคัญในองค์ประกอบของ E.Q.

องค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการของ อีคิว ได้แก่ 1) ความตระหนักรู้ตนเอง 2) การจัดการกับอารมณ์ 3) การจูงใจตนเอง 4) การเห็นอกเห็นใจ และ 5) ทักษะทางสังคม องค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้มีความสำคัญต่อผู้นำองค์กรอย่างไร

1) ความตระหนักรู้ตนเอง เป็นการตระหนักถึงสิ่งที่ตนเองกำลังรู้สึก เป็นจิตสำนึกทางอารมณ์ภายในตนเอง ผู้นำสามารถสัมพันธ์อารมณ์ของตนเอง เพื่อที่จะมีปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพและซาบซึ้งในอารมณ์ของผู้อื่นได้ ผู้นำที่มีความตระหนักรู้ตนเองในระดับสูง ย่อมเรียนรู้ที่จะไว้วางใจความรู้สึกของตนและตระหนักได้ว่า ความรู้สึกเหล่านี้สามารถให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการตัดสินใจที่ยากลำบากได้ เนื่องด้วยบางที ผู้นำไม่อาจหาคำตอบของปัญหาต่าง ๆ จากแหล่งภายนอกได้ก็จำเป็นที่จะต้องไว้วางใจความรู้สึกของตนเอง

2) การจัดการกับอารมณ์ เป็นผู้นำสามารถที่จะถ่วงดุลอารมณ์ของตนเองได้ แม้กระทั่ง ความวิตกกังวล ความตื่นเต้น ความกลัว หรือความโกรธ และไม่แสดงออกถึงอารมณ์เหล่านั้นได้ดีขึ้น การ

จัดการกับอารมณ์มิได้หมายความว่าถึงการระงับหรือปฏิเสธ แต่เป็นการเข้าใจและใช้การเข้าใจนั้น เพื่อจะจัดการกับสถานการณ์ได้อย่างดี ผู้นำควรตระหนักถึงอารมณ์ความรู้สึกแต่แรก แล้วคิดว่ามันเป็นอะไร มีผลต่อตนเองอย่างไร แล้วจึงคอยเลือกที่จะกระทำอย่างไรต่อไป

3) การจูงใจตนเอง เป็นความสามารถที่จะหวังและมองโลกในแง่ดี ทั้ง ๆ ที่มีอุปสรรค ปราศัยหรือผิดพลาด ความสามารถข้อนี้ มีความสำคัญต่อการดำเนินเป้าหมายในระยะยาวของชีวิต หรืองานธุรกิจ ครั้งหนึ่ง บริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่งได้รับคำแนะนำจาก ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย ให้ว่าจ้าง กลุ่มผู้สมัครงานที่ทดสอบแล้วว่า มีค่าการมองโลกในแง่ดีอยู่ในระดับสูง แต่ผลการทดสอบความถนัดทางการขายปกตินั้นไม่ผ่าน เปรียบเทียบกับนักขายอีกกลุ่มหนึ่งที่มีผลการทดสอบตรงกันข้าม พบว่า ในกลุ่มแรกสามารถทำสถิติการขาย ในปีแรกได้มากกว่าร้อยละ 21 และในปีที่สองทำได้มากกว่าร้อยละ 57

4) ความเห็นอกเห็นใจ เป็นความสามารถที่เอาใจเขามาใส่ใจเรา ตระหนักถึงสิ่งที่คนอื่นกำลังรู้สึก โดยไม่จำเป็นต้องมาบอกให้ทราบ ซึ่งคนส่วนมากไม่เคยบอกเราให้ทราบถึงสิ่งที่เขารู้สึกในคำพูด นอกจากน้ำเสียง ภาษาท่าทาง และการแสดงออกทางสีหน้า ปัจจัยส่วนนี้ถูกสร้างขึ้นมาจากความตระหนักรู้ตนเองที่กำลังทำให้เหมาะกับอารมณ์ของตนเอง ซึ่งทำให้ง่ายต่อการที่จะอ่านและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้

5) ทักษะทางสังคม เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ในทางบวก ตอบสนองต่ออารมณ์ของผู้อื่นและมีอิทธิพลต่อผู้อื่น ผู้นำสามารถใช้ทักษะทางสังคมนี้เพื่อที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล การจัดการความขัดแย้งและการประสานความสามัคคีระหว่างบุคคล โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างความสัมพันธ์ นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นในองค์กรสมัยใหม่ที่ใช้แนวทางในการทำงานเป็นทีมและมีความสำคัญต่อผู้นำที่มีประสิทธิภาพในทุก ๆ องค์กร สอดคล้องกับนักการปกครองระดับประเทศที่กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยตรงควรต้องกระทำอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการทำงานที่องอาศัยความร่วมมือจากข้าราชการหรือพนักงานทุกฝ่าย ข้าราชการฝ่ายปกครองหรือผู้บริหารที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้ด้วย ทั้งที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรงและหน่วยข้างเคียง นักการปกครองที่ประสบความสำเร็จสูงเพราะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายด้วยดีมาโดยตลอด การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยในการประสานงานให้ได้ผลดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยแท้ที่จริงแล้วมนุษยสัมพันธ์การประสานงานกันอยู่ตามธรรมชาติอันเกิดจากความร่วมใจ เต็มใจในการทำงานที่ต้องร่วมกันคิดร่วมกันทำและร่วมรับผิดชอบ

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการทำงานสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบด้านอารมณ์ กับองค์ประกอบด้านปัญญาโดยมีความเพียรและมีสติ เป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์ (E.Q.) มีสัมปชัญญะ เป็นองค์ประกอบด้านปัญญา (I.Q.) โดยที่องค์ประกอบทั้ง 3 นี้ จะทำงานสัมพันธ์กัน ความมีสติ (E.Q.) คือระลึกได้อยู่เสมอ คุณจิตไว้กับอารมณ์ คุณจิตไว้กับสิ่งที่กำลังทำตามได้ทันทุกขณะ ความมีสัมปชัญญะ (I.Q.) รู้เข้าใจตระหนักชัดในสิ่งที่สติกำหนดไว้ ตระหนักรู้เข้าใจตามความเป็นจริงในสิ่งที่กระทำประกอบกับมีความเพียร (E.Q.) เป็นแรงเร่งให้จิตเดินรุดหน้าหนุนให้กุศลธรรมทั้งหลายเกิดขึ้น และไม่เปิดช่องให้อกุศลธรรมเกิดขึ้น การพิจารณาเช่นนี้ย่อมรู้ชัดในอารมณ์ในการกระทำทุกอย่างของตนว่ากำลังจะกระทำอะไร

เพื่ออะไร เกิดผลดีผลเสียอย่างไร ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ที่ว่า ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นการรู้จักภาวะอารมณ์ของตน (2) ขั้นการควบคุมอารมณ์ และ (3) ขั้นการใช้ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ การปฏิบัติดังกล่าวทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่าง ความฉลาดทางอารมณ์กับการปฏิบัติสมาธิว่า การปฏิบัติสมาธิมีผลให้เกิดความฉลาดทางอารมณ์ที่ แสดงออกในมิติต่าง ๆ ของชีวิต คือความฉลาดทางอารมณ์ที่แสดงออกทางกาย เช่น แสดงถึงความมีกาย ที่พัฒนาแล้ว เช่น มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคร้ายไข้เจ็บ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ทำให้สามารถทำกิจการงานต่าง ๆ ได้ผลดี ความฉลาดทางอารมณ์ที่แสดงออกทางพฤติกรรม เช่น การ เกี่ยวข้องกับสังคมเป็นผู้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์พัฒนาสังคม อนุรักษ์ และรู้จักสร้างระเบียบวินัยในการอยู่ ร่วมกันในสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีงามกับสังคม มีความประพฤติดีงาม มีความสุจริตทางกาย วาจา และ การประกอบอาชีพ ไม่เบียดเบียน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์ที่แสดงออกทาง อารมณ์ (จิต) หมายถึงการแสดงออกถึงความมีคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิตที่ดี ดังนี้ (1) การมีคุณภาพจิต เช่น มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีขันติ หิริ โอตตัปปะ (2) การมีสมรรถภาพจิตที่ดี คือ มี จิตที่เหมาะสมแก่การใช้งานได้ดี เป็นจิตที่มีความเพียร มีสติ มีสมาธิ เข้มแข็ง มั่นคง คล่องตัว และ (3) การมี สุขภาพจิตที่ดี คือ มีความสุข มีความปลอดภัยเบิกบานสดชื่นผ่องใส ในสังคมยังมีบุคคลที่มีความฉลาด ทางอารมณ์ที่แสดงออกทางอารมณ์มากเท่าไร ก็จะเป็นสังคมที่มีแต่ความสุข ย่อมไม่เกิดปัญหาทั้งส่วนตน และแก่ผู้อื่นในสังคม

สามารถสรุปได้ว่า “ความฉลาดทางอารมณ์” เป็นความสามารถในการรับรู้ เข้าใจ และ ควบคุมอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) เป็นความสามารถในการเข้าใจ และรับรู้อารมณ์ของตนเอง โดยมีวิธีฝึกฝนคือ การฝึก สติอย่างสม่ำเสมอช่วยให้เรามีความไวต่อการรับรู้อารมณ์ของตนได้ (2) การควบคุมตัวเอง (Self-Regulation) เป็นความสามารถในการควบคุมและจัดการกับอารมณ์ของตนได้ มีวิธีฝึกฝนคือ หมั่น ทบทวนถึงการแสดงออกที่ดี และสิ่งที่ยังทำได้ไม่ดี ในแต่ละวัน และให้กำลังใจตนเองในการพัฒนาการ ควบคุมตนเองและแสดงออกให้ดียิ่งขึ้น (3) ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Social Skills) คือการมี ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นก็เป็นสิ่งสำคัญ ทำให้บรรยากาศในการทำงานดีและผู้อื่นอยากที่จะทำงานด้วย ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การเป็นผู้ฟังที่ดี การสื่อสารด้วยวัจนะภาษา (คำพูด) การสื่อสารด้วยอวัจนะภาษา (ภาษากายและน้ำเสียง) การให้เกียรติผู้อื่น เป็นต้น มีวิธีฝึกฝนคือ เป็นผู้ฟังที่ดี ไม่พูดแทรก ให้ เกียรติผู้อื่น ชื่นชมในสิ่งที่ดี ให้กำลังใจผู้อื่น (4) การเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจ ความรู้สึกของผู้อื่น และแสดงความใส่ใจเป็นพิเศษหากเขารู้สึกไม่ดี กังวล เศร้า เป็นต้น หากเราใส่ใจใน การฟัง ฟังมากกว่าแค่คำพูด สังเกตน้ำเสียง และภาษากาย จะช่วยให้เราเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้น สิ่งสำคัญ คือ ใส่ใจคนที่คุยด้วยจริง ๆ ไม่ได้ทำอย่างอื่นไปด้วย มีวิธีฝึกฝนคือ สังเกตสีหน้า แววตา ท่าทางของผู้อื่น ฝึก อ่านอารมณ์ความรู้สึก และ (5) การจูงใจ (Motivation) เป็นคนที่มีแรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic motivation) เต็มไปด้วยพลังที่ขับเคลื่อนจากภายใน มากกว่าแรงจูงใจจากภายนอก (External motivation) เช่น เงิน ชื่อเสียง การได้รับการยอมรับ เป็นต้น มีการตั้งเป้าหมายและลงมือทำงานบรรลุ เป้าหมาย ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค/ความยากลำบาก มีวิธีฝึกฝนคือ หมั่นตั้งเป้าหมายในแต่ละวัน จดจ่อ

และลงมือทำจนบรรลุเป้าหมาย หมั่นให้กำลังใจตัวเอง โดยการทบทวนความสำเร็จ ความภาคภูมิใจต่าง ๆ ในชีวิต แล้วให้กำลังใจว่า ฉันทำได้ ๆ ในทุก ๆ วัน

บทสรุป

องค์ความรู้ที่ได้ค้นพบถูกส่งสมตกทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งก่อให้เกิดศาสตร์หรือสาขาวิชาการต่าง ๆ ขึ้นมากมาย เป็นกระบวนการหาความรู้ที่ได้รับการยอมรับและน่าเชื่อถือได้มากที่สุด ในปัจจุบัน คือกระบวนการวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้ความจริง ดังนี้ (1) วิธีแบบโบราณ (Older Methods) ประกอบด้วย 1.1 การสอบถามผู้รู้หรือผู้มีอำนาจ (Authority) 1.2 ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) 1.3 ประสบการณ์ส่วนตัว (Personal Experience) และ 1.4 การลองผิดลองถูก (Trial and Error) (2) วิธีการอนุมาน (Deductive Method) โดย อริสโตเติล (Aristotle) 2.1 การอนุมานเฉพาะกลุ่ม (Categorical Deduction) 2.2 การอนุมานตามสมมติฐาน (Hypothetical Education) 2.3 การอนุมานที่มีทางเลือกให้ (Alternative Deduction) และ 2.4 การอนุมานที่ต่างออกไป (Disjunctive Deduction) 3. วิธีการอุปมาน (Inductive Method) โดยฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) 4. วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) และ 5. วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Method) เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา ที่เรียกว่า “นวัตกรรม” คือการนำสิ่งใหม่เข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมวิธีการที่ทำอยู่เดิมผ่านการทดลอง เพื่อให้ได้มีผลดียิ่งขึ้น (Adopt/Adapt/Create) ถือเป็นผลผลิต หรือทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างสรรค์ขึ้นมา โดยมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเบื้องหลังในการพัฒนาอีกทีหนึ่ง อันจะนำไปสู่ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นความฉลาดในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ดี เก่ง และ มีสุข

เก่ง คือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องของไทยและสากล ทันท่วงที ทันเหตุการณ์ ทันเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางและพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี รู้จักแก้ปัญหาและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

ดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย เอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้อื่น มีเหตุผล รับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตสำนึกในประชาธิปไตย รักษาสิ่งแวดล้อม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

มีความสุข คือคนที่มีสุขภาพดี ทั้งกายและจิต ร่าเริงแจ่มใส รู้จักและเข้าใจตนเองมีมนุษยสัมพันธ์ ดี มีความสุขในการเรียนรู้และการทำงาน มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง ปลอดภัยจากอบายมุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

โดยสรุปของบุคคลที่มี “เก่ง ดี มีสุข” ต้องเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

เอกสารการอ้างอิง

- กิตติยา วงษ์ชัน. (2561). รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) และรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR). เอกสารประกอบโครงการฝึกอบรม “สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ (ลูกไก่)” รุ่นที่ 6. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี: อุบลราชธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2563). การวิจัยทางการวัดและประเมินผล. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เป็รื่อง กุมุท. (2563). ลักษณะของนวัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดของ รศ.ดร. เป็รื่อง กุมุท. สืบค้นจาก. <http://mediathailandicdedu.blogspot.com/2012/04/26.html>.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2561). การพัฒนานวัตกรรม. เอกสารประกอบโครงการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่นก่อนแต่งตั้งให้เลื่อนสู่วิทยฐานะเชี่ยวชาญ รุ่นที่ 1. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2561). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรวาท ทองบุ. (2560). การวิจัยทางการศึกษา. มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.
- Nicholls and George. (1983). *Managing Educational Innovation*. สืบค้นจาก : <https://books.google.co.th/books?hl=th&lr=&id=x31aDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT10&dq=Nicholls+and+George,+1983+:+4+managing+education+Inovation>.